Teknologiateollisuus

Teknologiateollisuus ry:n lausunto Talousvaliokunnalle: HE 145/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Yleiset huomiot

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta. Tuemme lakiehdotuksen tavoitteita, mutta esitämme useita tarkennuksia, joilla varmistetaan elinkeinoelämän asema huoltovarmuuden toteuttajana.

Vahva talous on suomalaisen huoltovarmuuden perusta. Talouden ja kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää yritysmyönteistä toimintaympäristöä, jossa globaalit riippuvuudet tunnistetaan nykyistä paremmin. Huoltovarmuustoimijoiden yhteisenä tavoitteena tulee olla taloudellisen aktiivisuuden lisääminen ja investointien houkutteleminen Suomeen.

Koska Huoltovarmuuskeskus on horisontaalinen toimija myös elinkeinoelämän suhteen, elinkeinoelämällä tulee olla tehokas ja suora mahdollisuus vaikuttaa huoltovarmuustavoitteisiin, kehittämiskohteisiin, Huoltovarmuuskeskuksen tulossopimukseen ja toimeenpanosuunnitelmaan. Yhteiskunnan kriittiset toiminnot ja infrastruktuuri ovat laajalti yksityisten yritysten vastuulla, ja siksi huoltovarmuuslain on tunnistettava sopimuspohjaisiin menettelyihin nojaava yhteistyömalli.

Kannatamme huoltovarmuuslain ajantasaistamista vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja kasvaneita odotuksia. Lainsäädännön on tuettava myös elinkeinoelämän vahvistuvaa roolia yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta palvelevassa varautumisessa ja vasteessa. Huoltovarmuuden kehittämisen tulee perustua yhteistyöhön, jossa viranomaisten ja yritysten välinen vapaaehtoinen varautuminen säilyy keskeisenä toimintaperiaatteena.

Yksityiskohtaiset huomiot pykälittäin

2 § Huoltovarmuusneuvosto

Pidämme tärkeänä ja kannatettavana, että pykälään lisätään kirjaus: "Puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä edustavat elinkeinoelämän yrityksiä." Tämä vahvistaa yhteistyötä ja varmistaa, että elinkeinoelämän näkökulma on aidosti mukana päätöksenteossa.

3 § Sektori, poolit ja toimikunnat

Hallituksen esityksessä todetaan, että "Poolit ja toimikunnat tukevat Huoltovarmuuskeskusta huoltovarmuuden tilannekuvan tuottamisessa." Muotoilussa jää puuttumaan poolien ja toimikuntien aktiivinen rooli tilannekuvan tuottamisessa.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Esityksessä Huoltovarmuuskeskus nimittää sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielinten jäseniksi viranomaisten, huoltovarmuuden kannalta kriittisten yritysten sekä järjestöjen edustajia. Pidämme tärkeänä, että tämä toteutuu kotiorganisaatioiden esitysten pohjalta. Näin säilytetään vapaaehtoisen varautumisen toimintamalli ja varmistetaan, että elinkeinoelämän asiantuntemus on mukana päätöksenteossa.

5 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Hallituksen esityksessä todetaan, että Huoltovarmuuskeskuksen on huolehdittava huoltovarmuuden ennakointi- ja analyysityöstä sekä ylläpidettävä säännöllistä tilannekuvaa huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen tilanteesta ja jakaa tilannekuvaa valtioneuvostolle, muille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle ja sektoreille, pooleille ja toimikunnille.

Haluamme korostaa tiedonjaon merkitystä laajemmin elinkeinoelämälle. Esitetty, hyvin rajattu tiedonjakomalli ei palvele kokonaisturvallisuuteen tähtävää resilienttiä yhteiskuntaa. On hyvä huomata, että kaikki huoltovarmuuskriittiset suomalaiset yritykset eivät kuulu huoltovarmuusorganisaation sektoreihin, toimikuntiin tai pooleihin. Osa yrityksistä saattaa kuulua johonkin yllä mainituista.

Kohdassa 4 korostettu materiaalien ja palveluiden saatavuuden turvaaminen on kokonaisvaltainen hyvä muotoilu.

7 § Työjärjestys

Esityksessä todetaan "Pääjohtaja vahvistaa viraston työjärjestyksen. Siinä annetaan tarkemmat määräykset viraston organisaatiosta, asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä hallinnon, toimintojen ja työskentelyn järjestämisestä."

Työjärjestyksen muotoilu on tärkeä koko huoltovarmuusorganisaation (ei pelkästään Huoltovarmuuskeskuksen) joustavan ja toimivan rakenteen ylläpitämisen kannalta.

9 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus ja ohjausryhmä

Pidämme tärkeänä kirjausta "Ohjausryhmässä elinkeinoelämää edustavasta asiantuntijajäsenestä" ja tätä velvoittavista kirjauksista.

14 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Kyseisessä pykälässä on huomattava, että hallitusohjelman mukaisesti tässä esityksessä oli määrä esittää uusia tulonlähteitä rahaston kantokyvyn turvaamiseksi. Tätä ei ole toteutettu. Kantokyky ei pysy taattuna pelkästään nykyisiä maksuja korottamalla. Henkilöstökulujen siirtäminen valtion budjettiin on oikea askel, mutta lisätoimia tarvitaan.

Sen sijaan pidämme erittäin kannatettavana kirjausta: "Rahastosta voidaan lisäksi korvata Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoimintaan liittyviä huoltovarmuustoimenpiteitä sekä muita

kuin materiaaliseen varautumiseen liittyviä huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä investointeja sekä kriisitoimenpiteisiin liittyviä kustannuksia.”

Tämä mahdollistaa rahaston ketterän käytön sekä elinkeinoelämää tukevat kehityshankkeet ja reagoinnin myös budjettikauden ulkopuolisiin tarpeisiin.

15 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

Pidämme säännöstä tärkeänä, mutta päätöksentekoprosessi jää epäselväksi elinkeinoelämän osallistumisen näkökulmasta. Päätöksentekomenettelyyn tulee lisätä elinkeinoelämän edustus.

22 § Tietojenantovelvollisuus

Pykälät liittyvät läheisesti poolien ja sektorien tiedonsaantioikeuteen. On huolehdittava, että tiedonkulku elinkeinoelämän ja Huoltovarmuuskeskuksen välillä toimii kaksisuuntaisesti. Tietojenantovelvollisuuden laajentaminen vain viranomaisille saattaa heikentää vapaaehtoista yhteistyötä.

Huoltovarmuuskeskuksen tulee voida saada tiedot muilta viranomaisilta, mutta sen on myös ilmoitettava elinkeinonharjoittajalle tai järjestölle, jos sen toimintaan liittyviä yksilöiviä tietoja luovutetaan edelleen.

23 § Salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan luovuttaminen

Kyseisessä pykälässä termi ‘toimielimet’ rajaa valitettavasti huoltovarmuusorganisaatiota. Tietoa tulis jakaa koko huoltovarmuusorganisaatiolle mukaan lukien kaikki siihen kuuluvat yritykset.

25 § Uhkasakko

Haluamme todeta, että aiemmin vapaaehtoisuuteen perustuva huoltovarmuusyhteistyö muuttuu tiedonannon osalta pakolliseksi.

Yhteenveto

Teknologiateollisuus korostaa, että huoltovarmuus perustuu pääosin elinkeinoelämän hallinnassa oleviin voimavaroihin. Lain valmistelussa ja toimeenpanossa on siksi varmistettava, että sääntely tukee viranomaisten ja yritysten välistä yhteistyötä ja säilyttää suomalaisen vapaaehtoisen varautumisen mallin vahvuudet. Huoltovarmuuden johtamisen ja toimeenpanon tulee perustua yhteiseen tilannekuvaan, tiedolla johtamiseen sekä vastuulliseen yhteistyöhön. Vahva, osallistava ja yrityksiä kuuleva Huoltovarmuuskeskus on suomalaisen huoltovarmuuden perusta.